

Januari 2014

**Evolutie van de gegevens 2013 van de Centrale voor
Kredieten:**

**Een licht herstel van het consumentenkrediet, maar
steeds meer wanbetalingen**

Analyse uitgevoerd voor het Observatorium Krediet en Schuldenlast door

Duvivier R. (Economist)

Observatorium Krediet en Schuldenlast
Place Albert 1er, 38
6030 Marchienne-au-Pont
België
Tel.: 071 33 12 59
Fax: 071/32.25.00

Uit onze laatste analyses van de cijfers van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)¹ bleek dat België in 2012 net als in 2011 te kampen had met een stijging van de situaties van problematische schuldenlast en overmatige schuldenlast. Deze conclusies waren gebaseerd op de evolutie van de wanbetalingen inzake krediet en op de statistieken betreffende de procedure van collectieve schuldenregeling.

In 2013 vertoonde de economische conjunctuur gemengde trends. De groei van het BBP was licht positief. De index van het consumentenvertrouwen is trouwens gedurende heel 2013 nagenoeg voortdurend gestegen. De werkloos is echter gestegen van 7,6% eind 2012 naar 8,4% eind 2013. Er lijkt dus geen sprake te zijn van een volledig economisch herstel in 2013.

We kunnen ons afvragen hoe de problematische schuldenlast en overmatige schuldenlast in deze context geëvolueerd zijn. In wat volgt analyseren we de belangrijkste gegevens van de CKP die beschikbaar zijn voor 2013. We vragen ons af of de negatieve evoluties van de voorgaande jaren zich in 2013 al dan niet herhaald hebben. Naast de analyse van de situaties van problematische schuldenlast bespreken wij ook enkele statistieken die de evolutie van de toekenningen van krediet aan particulieren tonen.

1. Evolutie van het aantal geregistreerde overeenkomsten

In 2013 werden er bijna 1,4 miljoen nieuwe kredieten in de Centrale geregistreerd, dit is 11,9% meer dan in 2012. Dit cijfer van 1,4 miljoen nieuwe kredietovereenkomsten ligt nog steeds onder het gemiddelde van 1,5 miljoen nieuwe overeenkomsten dat in de periode 2007-2010 geregistreerd werd. Hoewel het aantal in 2013 toegekende overeenkomsten hoger is dan in 2012, moet het afgelopen jaar dus niet als uitzonderlijk beschouwd worden wat de toekenning van nieuwe overeenkomsten betreft. Er wordt echter een licht herstel waargenomen.

In 2012 werden er 1,3 miljoen nieuwe kredietovereenkomsten geregistreerd in de CKP tegenover 4,2 miljoen in 2011. Tot 2010 waren kredietopeningen die binnen 3 maanden terug te betalen zijn en van minder dan € 1.250 (ook wel "geoorloofde debetstand op een rekening" genoemd) niet onderworpen aan de wet op het consumentenkrediet. Sinds december 2010 vallen deze kredieten binnen het toepassingsgebied van de wet en moeten ze in de Centrale geregistreerd worden. Er werden in 2011 dan ook veel overeenkomsten voor reeds bestaande kredietopeningen in de Centrale geregistreerd. In 2011 lag het aantal nieuwe geregistreerde kredietopeningen dicht bij de 3,2 miljoen eenheden tegenover 492.000 nieuwe overeenkomsten een jaar eerder. 2011 moet dus gezien worden als een uitzondering wegens een wijziging in de wetgeving, terwijl 2012 een terugkeer is naar de normale toestand.

¹ www.observatoire-credit.be, Analyse en onderzoek

**Tabel 1 – Evolutie van het aantal nieuwe toegekende overeenkomsten
(totaal en per categorie van overeenkomst)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007-2013
Lening op afbetaling (evolutie in %)	500.949 /	539.313 7,70%	525.507 -2,60%	511.228 -2,70%	552.652 8,10%	480.424 -13,10%	511.137 6,39%	/ 2,03%
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	208.067 /	187.477 -9,90%	167.936 -10,40%	159.056 -5,30%	134.547 -15,40%	100.444 -25,30%	88.194 -12,20%	/ -57,61%
Kredietopening (evolutie in %)	506.060 /	556.744 10,00%	493.617 -11,30%	492.971 -0,10%	3.172.723 543,60%	510.462 -83,90%	538.038 5,40%	/ 6,32%
Hypothecaire lening (evolutie in %)	263.250 /	258.902 -1,70%	290.420 12,20%	350.397 20,70%	402.271 14,80%	321.261 -20,10%	294.785 -8,24%	/ 11,98%
Totaal aantal overeenkomsten (evolutie in %)	1.478.326 /	1.542.436 4,30%	1.477.480 -4,20%	1.513.652 2,40%	4.262.193 181,60%	1.312.591 -66,90%	1.432.154 9,11%	/ -3,12%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

De evoluties van het aantal nieuwe geregistreerde overeenkomsten verschillen al naargelang het type overeenkomst in kwestie. In 2012 gingen de ontwikkelingen allemaal in dezelfde richting: we zien een daling van het aantal nieuwe overeenkomsten voor alle soorten kredietovereenkomsten. Hoe zit het voor 2013?

In 2013 werden 511 duizend nieuwe overeenkomsten voor leningen op afbetaling geregistreerd in de Centrale, dit is 6,39% meer dan in 2012. Een vergelijkbare trend blijkt uit de evolutie van het aantal overeenkomsten voor kredietopeningen (+5,40%). De verkoop op afbetaling is een kredietvorm die steeds minder wordt toegekend. Zoals aangegeven in tabel 1 lijkt deze evolutie structureel: sinds 2007 is het aantal geregistreerde overeenkomsten voor een verkoop op afbetaling blijven dalen, namelijk van 208 duizend nieuwe overeenkomsten in 2007 tot 88 duizend nieuwe overeenkomsten in 2013.

Hoe zijn, de verkopen op afbetaling buiten beschouwing gelaten, deze opwaartse tendensen voor het consumentenkrediet te verklaren? De indicator van het consumentenvertrouwen is in 2013 iets hoger in vergelijking met wat wij eind 2012 zagen. De economische conjunctuur is bovendien lichtjes verbeterd in 2013. Hoewel het BBP tijdens het eerste kwartaal van dit jaar helemaal niet gegroeid is, neigt het tot herstel tijdens de andere 3 kwartalen. In 2012 was het BBP daarentegen lichtjes gedaald. De toekenningen van consumentenkredieten hebben echter de neiging om de conjuncturele variabelen te volgen. Waarschijnlijk hebben in 2012 veel huishoudens vanwege de trieste economische situatie investeringen moeten uitstellen waarvoor een krediet aangeaan moet worden. Een deel van de evolutie in 2013 kan dus ook verklaard worden door een inhaalbeweging.

De toekenningen van consumentenkrediet getuigen dus van een herstel op deze markt voor 2013. Is deze conclusie overdraagbaar naar de hypotheekmarkt? Het antwoord is nee. In 2013 werden 294

duizend nieuwe hypothecaire kredietovereenkomsten toegekend, dit is 8,24% minder dan in 2012. Tabel 1 laat zien dat 2011 uitzonderlijk was op het vlak van hypothecair krediet. Van 2009 tot eind 2011 werd steun verleend aan leningen voor de financiering van energiebesparende investeringen. Deze steun heeft geleid tot een continue toename van het aantal tijdens die drie jaar toegekende overeenkomsten. Het cijfer van 402 000 nieuwe overeenkomsten voor 2011 kan ongetwijfeld verklaard worden door het grote aantal huishoudens dat *in extremis* nog van deze steun wilde profiteren. De toekenningen die voor 2012 maar ook voor 2013 worden vastgesteld weerspiegelen dan ook meer een terugkeer naar de normale toestand dan een crisis op de markt van het hypothecair krediet. Het aantal nieuwe overeenkomsten voor 2013 is trouwens iets hoger dan het jaarlijkse gemiddelde van de toekenningen van de jaren 2007 tot 2010, dat goed was voor 290 000 overeenkomsten.

Tabel 2 vergelijkt de evolutie van het aantal toegekende kredieten in elk gewest en voor elke soort krediet. Daarnaast toont deze tabel het aandeel van elk gewest in het totaal van de in 2013² toegekende kredieten. Met betrekking tot de evoluties in het aantal toegekende kredieten zien wij slechts weinig verschil tussen de gewesten. De waargenomen daling in de verkopen op afbetaling is echter significant kleiner in het Waalse Gewest.

Tabel 2 - Evolutie en omvang van het aantal nieuwe toegekende kredieten in elk gewest (totaal en per soort overeenkomst)

	Brussel-Hoofdstedelijk Gewest			Vlaams Gewest			Waals Gewest		
	2012	2013	Aandeel in het totaal van de in 2013 toegekende kredieten	2012	2013	Aandeel in het totaal van de in 2013 toegekende kredieten	2012	2013	Aandeel in het totaal van de in 2013 toegekende kredieten
Lening op afbetaling (evolutie in %)	39.275	41.957	8,18%	223.815	237.751	46,38%	219.929	232.944	45,44%
	/	6,83%	/	/	6,23%	/	/	5,92%	/
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	12.899	9.969	11,29%	30.101	24.421	27,66%	57.605	53.892	61,05%
	/	-22,71%	/	/	-18,87%	/	/	-6,45%	/
Kredietopening (evolutie in %)	71.086	72.072	13,21%	267.410	267.951	49,10%	195.709	205.700	37,69%
	/	1,39%	/	/	0,20%	/	/	5,11%	/
Hypothecaire lening (evolutie in %)	24.591	22.123	7,48%	210.041	193.590	65,45%	88.256	80.088	27,07%
	/	-10,04%	/	/	-7,83%	/	/	-9,25%	/
Totaal aantal overeenkomsten (evolutie in %)	147.851	146.121	10,13%	731.367	723.713	50,17%	561.499	572.624	39,70%
	/	-1,17%	/	/	-1,05%	/	/	1,98%	/

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

² We kunnen de cijfers van de kolom "aandeel in het totaal van de in 2013 toegekende kredieten" vergelijken met het aandeel van elk gewest in de totale meerderjarige bevolking van het land dat respectievelijk 9,9%, 58,3% en 31,7% bedraagt voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest.

Uit deze tabel 2 kunnen we ook afleiden dat de verkoop op afbetaling relatief meer gebruikt wordt door de Walen dan door de inwoners van de overige twee gewesten. In 2013 werd 61,05% van de nieuwe overeenkomsten voor verkoop op afbetaling toegekend aan Walen, terwijl deze slechts 31,7% van de Belgische meerderjarige bevolking uitmaken. Hoewel kleiner, zijn er ook verschillen merkbaar wanneer we deze 31,7% meerderjarige Walen vergelijken met het percentage aan Walen toegekende overeenkomsten voor leningen op afbetaling en kredietopeningen. Wat het hypothecair krediet betreft, zijn het de Vlamingen die de neiging vertonen om relatief meer kredieten aan te gaan: in 2013 werd 65,45% van de nieuwe hypothecaire kredietovereenkomsten toegekend aan Vlamingen, terwijl zij 58,3% van het totaal van de meerderjarigen uitmaken. De Brusselaars zitten hier tussen in. Vergeleken met hun demografisch aandeel (9,9% van het totaal van de Belgische meerderjarigen) hebben zij de neiging om minder hypothecaire kredieten en minder leningen op afbetaling af te sluiten, maar meer verkopen op afbetaling en meer kredietopeningen. Een interessante vaststelling is trouwens dat de armste delen van het land de neiging vertonen om meer consumentenkrediet aan te gaan, maar voor gemiddeld lagere bedragen³.

2. Omvang en evolutie van de situaties van problematische schuldenlast

Om de omvang en de evolutie van de situaties van problematische schuldenlast en van overmatige schuldenlast duidelijk te maken, stellen wij de evolutie voor van vier categorieën van indicatoren uit de Centrale: het aantal geregistreerde kredietnemers in het negatieve bestand van de CKP, het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand, het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand en het aantal nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling.

2.1. Evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand

Tabel 3 toont dat het totale aantal personen dat geregistreerd werd in het negatieve luik van de Centrale voor kredieten aan particulieren sinds 2007 is blijven stijgen. Eind 2013 zijn er 341 duizend personen in de CKP geregistreerd voor minstens één wanbetaling. Dit cijfer is sinds 2012 gestegen met 3,42% en sinds 2007 met 22,18%. De meeste van de in de CKP geregistreerde kredietnemers zijn uiteraard slechts voor één achterstallig krediet geregistreerd. Eind 2013 had slechts 43,3% van de in het negatieve bestand van de CKP geregistreerde personen meer dan één wanbetaling. Daarom kan er moeilijk van uitgegaan worden dat alle in de negatieve Centrale geregistreerde personen zich in een reële situatie van overmatige schuldenlast bevinden. Hoewel ze geen precieze inventarisatie geven van het aantal personen met overmatige schuldenlast zijn de statistieken over de wanbetalingen inzake krediet goede indicatoren van het fenomeen.

³ Voor meer details over deze trends, verwijzen we naar: Romain Duvivier, 2012, « Crédit et endettement problématique : quelles disparités régionales ? », Les Echos du Crédit et de l'Endettement, nr. 35, 02/10/2012. Meer uitvoerige analyses zijn ook beschikbaar op de website van het Observatorium (tab "Analyse en onderzoek").

Tabel 3 - Evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand dat geregistreerd is in de CKP

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007 - 2013
Alle soorten overeenkomsten (evolutie in %)	279.429	285.595	300.296	308.803	319.092	330.129	341.416	22,18%
		2,20%	5,10%	2,80%	3,30%	3,50%	3,42%	
Lening op afbetaling (evolutie in %)	150.826	156.420	167.336	173.165	175.935	176.676	178.164	18,13%
		3,70%	7,00%	3,50%	1,60%	0,40%	0,84%	
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	40.868	40.093	40.725	41.526	41.753	40.701	39.378	-3,65%
		-1,90%	1,60%	2,00%	0,50%	-2,50%	-3,25%	
Kredietopening (evolutie in %)	138.974	142.117	150.279	157.473	166.624	183.738	197.615	42,20%
		2,30%	5,70%	4,80%	5,80%	10,30%	7,55%	
Hypothecaire lening (evolutie in %)	36.253	36.521	38.178	38.882	40.109	41.583	43.574	20,19%
		0,70%	4,50%	1,80%	3,20%	3,70%	4,79%	

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Het is ook interessant om de evolutie van het aantal wanbetalers te bestuderen volgens het soort overeenkomst. Wat verkopen op afbetaling betreft, is het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand in 2013 met 3,25% gedaald. Deze evolutie houdt verband met het feit dat dergelijke kredietovereenkomsten van jaar tot jaar steeds minder worden toegekend (zie tabel 1 hierboven). Het is dan ook niet verwonderlijk dat we minder personen aantreffen die geregistreerd zijn voor betalingsachterstanden in verband met verkopen op afbetaling. Wat de leningen op afbetaling betreft, is in 2013 het aantal wanbetalers lichtjes gestegen. In 2012 noteerden wij reeds een lichte stijging in vergelijking met wat we in het verleden zagen: +0,4% in 2012 tegenover een jaarlijks gemiddeld van +3,95% voor de jaren 2008 tot 2011.

Zowel voor de kredietopeningen als voor het hypothecair krediet is het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand in 2013 in dezelfde mate toegenomen als tijdens de vorige jaren. Deze toename is met name sterk voor kredietopeningen. Tussen 31 december 2012 en 31 december 2013 is het aantal wanbetalers voor kredietopeningen gestegen van 183 duizend naar 197 duizend, dit is een stijging met 7,55%. Sinds 2007 is het aantal wanbetalers voor kredietopeningen met 42,2% gestegen. De kredietopening is het soort krediet dat het sterkst gestegen is in de onderzochte periode (zie laatste kolom van tabel 3).

Een zodanig snelle evolutie voor de kredietopeningen roept vragen op. Hoe kunnen we deze verklaren? De onderstaande tabel toont dat de toename van het totale aantal nieuwe achterstallige kredieten vooral te verklaren is door een stijging van de nieuwe achterstallige kredietopeningen. Tussen 2007 en 2013 is het aantal jaarlijks geregistreerde nieuwe achterstallige kredietopeningen meer

dan verdubbeld (+111,3%), terwijl de evolutie voor de andere soorten overeenkomsten veel gematigder is (zie laatste regel van de tabel hieronder).

Tableau 4 – Aantal nieuwe achterstallige kredieten

	Lening op afbetaling	Verkoop op afbetaling	Kredietopening	Hypothecaire lening	TOTAL	Aandeel van de nieuwe achterstallige kredietopeningen in het totaal aantal nieuwe contracten met een betalingsachterstand
2013	36.006	11.846	93.937	13.907	155.696	60,3%
2012	34.069	12.650	92.912	13.254	152.885	60,8%
2011	35.899	12.970	55.958	13.307	118.134	47,4%
2010	38.756	14.148	51.290	14.007	118.201	43,4%
2009	42.191	13.893	48.781	14.459	119.324	40,9%
2008	38.084	14.216	45.156	12.824	110.280	40,9%
2007	36.051	14.534	44.455	12.256	107.296	41,4%
Evolutie 2007 - 2013	-0.12%	-18.49%	<u>+111.3%</u>	+13.47%	+45.11%	/

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Welke bijzondere gebeurtenis kan deze sterke stijging in het aantal nieuwe achterstallige kredietopeningen verklaren? Aangezien nu ook "kleine kredietopeningen" in de Centrale geregistreerd worden, is het aantal kredietopeningen en kredietnemers dat voor een betalingsachterstand geregistreerd kan worden, aanzienlijk toegenomen. Bovendien vertegenwoordigden de nieuwe achterstallige kredietopeningen tussen 2007 en 2010 gemiddeld 41,7% van de nieuwe achterstallige kredieten. In 2011 vertegenwoordigden ze 47,4% van deze nieuwe overeenkomsten met een betalingsachterstand en meer dan 60% in 2012 en 2013. De evoluties van de kredietopeningen zijn ongetwijfeld te verklaren door de inschrijving in de negatieve Centrale van "kleine achterstallige kredietopeningen". In het verleden werden deze overeenkomsten noch in het positieve bestand noch in het negatieve bestand geregistreerd.

De tijd tussen de herziening van de wet en de hierboven getoonde evolutie in de statistieken zou kunnen verklaard worden door de tijd die kredietgevers nodig hebben voor het uitwerken van interne procedures om betalingsachterstanden inzake deze achterstallige kredietopeningen mee te delen aan de Centrale, betalingsachterstanden die in het verleden niet geregistreerd dienden te worden.

In 2012 is het aantal nieuwe achterstallige kredietopeningen met 66% gestegen, terwijl het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor dit soort product slechts met 10,3% is gestegen. Dit verschil in percentages suggereert dat een groot aantal van deze nieuw in het negatieve bestand geregistreerde "kleine kredietopeningen" zijn aangegaan door personen die reeds met een betalingsachterstand geregistreerd waren voor andere kredietopeningen. Wij kunnen ook aannemen dat voor een groot aantal van deze kredietnemers en wat deze "kleine kredietopeningen" betreft, de voorwaarden van de betalingsachterstand reeds vóór 2012 aanwezig waren.

Tabel 5 toont de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor elk gewest van het land. Terwijl voor 2013 het aantal wanbetalers in Wallonië en Vlaanderen in vergelijkbare mate is toegenomen, is de evolutie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest veel meer uitgesproken. Tussen 2007 en 2013 was er een grotere stijging van het aantal wanbetalers in Vlaanderen dan in Wallonië. Zoals we echter in het volgende punt zullen zien, komen er in het Waalse Gewest nog steeds aanzienlijk meer situaties van problematische schuldenlast voor.

Tabel 5 - Gewestelijke evoluties van het aantal in de CKP geregistreerde kredietnemers met een betalingsachterstand

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007 - 2013
Brussel- Hoofdstedelijk Gewest	33.646	34.917 3,78%	37.918 8,59%	40.070 5,68%	42.071 4,99%	43.969 4,51%	46.231 5,14%	37,40%
Vlaams Gewest	107.421	110.258 2,64%	116.284 5,47%	119.619 2,87%	124.066 3,72%	127.732 2,95%	130.848 2,44%	21,81%
Waals Gewest	128.412	129.895 1,15%	135.175 4,06%	137.713 1,88%	140.733 2,19%	144.627 2,77%	147.998 2,33%	15,25%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

We verwijzen de lezer naar de eerste 3 tabellen in de bijlage (tabellen A1, A2 en A3) voor een vergelijking van de evolutie van het aantal wanbetalers voor elk gewest en voor elk soort overeenkomst.

2.2. Het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand

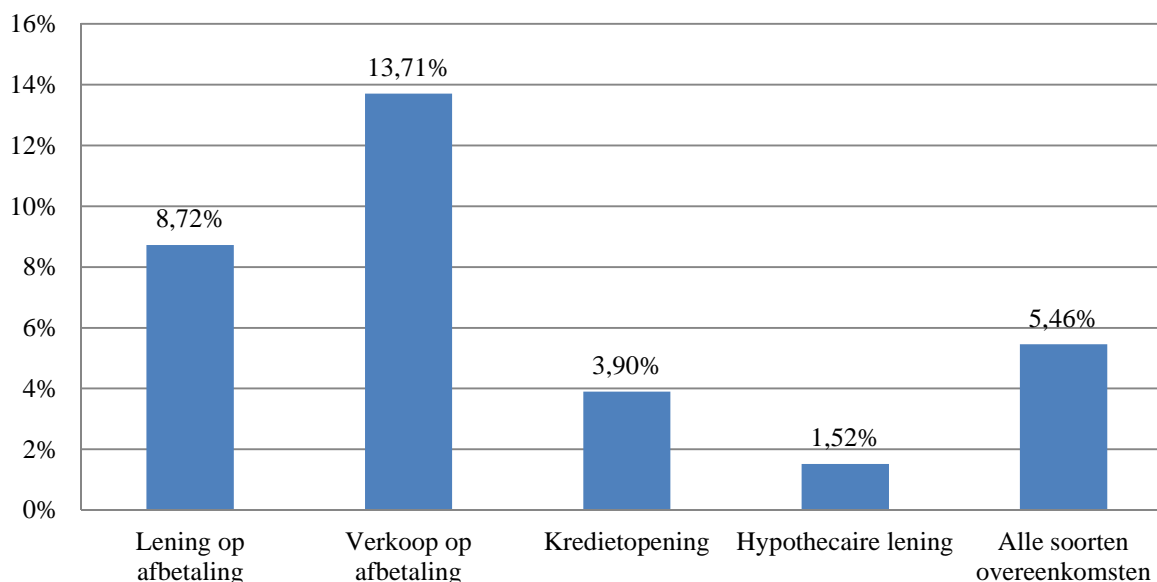
Het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand wordt verkregen door het aantal in het negatieve bestand van de Centrale geregistreerde kredietnemers te delen door het totale aantal in het positieve bestand geregistreerde kredietnemers.

Deze alternatieve indicator laat enerzijds toe rekening te houden met het feit dat de afgelopen jaren het aantal kredietnemers is gestegen. Het is in zekere zin normaal dat het aantal personen met een betalingsachterstand stijgt als aan een groter aantal personen krediet wordt toegekend. Anderzijds kan dankzij het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand in relatieve termen geredeneerd worden en kan de situatie van verschillende soorten overeenkomsten en verschillende delen van het land makkelijker vergeleken worden. Het is normaal dat, gezien het aantal toegekende kredieten, de leningen op afbetaling veel meer met betalingsachterstanden kampen dan de verkopen op afbetaling maar hoe zit het met het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand voor deze twee

soorten krediet? Gezien de omvang van zijn bevolking zou het ook normaal zijn dat Vlaanderen meer wanbetalers telt dan Wallonië, maar hoe verhouden de percentages kredietnemers met een betalingsachterstand van de verschillende gewesten zich tot elkaar?

Aan het einde van december 2013 was 5,46% van alle kredietnemers voor minstens één achterstallig niet geregulariseerde overeenkomst in de CKP geregistreerd. Figuur 1 hieronder vergelijkt de percentages van kredietnemers met een betalingsachterstand voor elk soort krediet en laat duidelijke verschillen zien tussen het consumentenkrediet en het hypothecair krediet. Het hypothecair krediet toont een veel lager percentage kredietnemers met een betalingsachterstand dan de producten op afbetaling: 1,52% voor het hypothecair krediet tegenover respectievelijk 8,72% en 13,71% voor leningen en verkopen op afbetaling.

Grafiek 1 - Percentage kredietnemers met een betalingsachterstand (eind 2013)

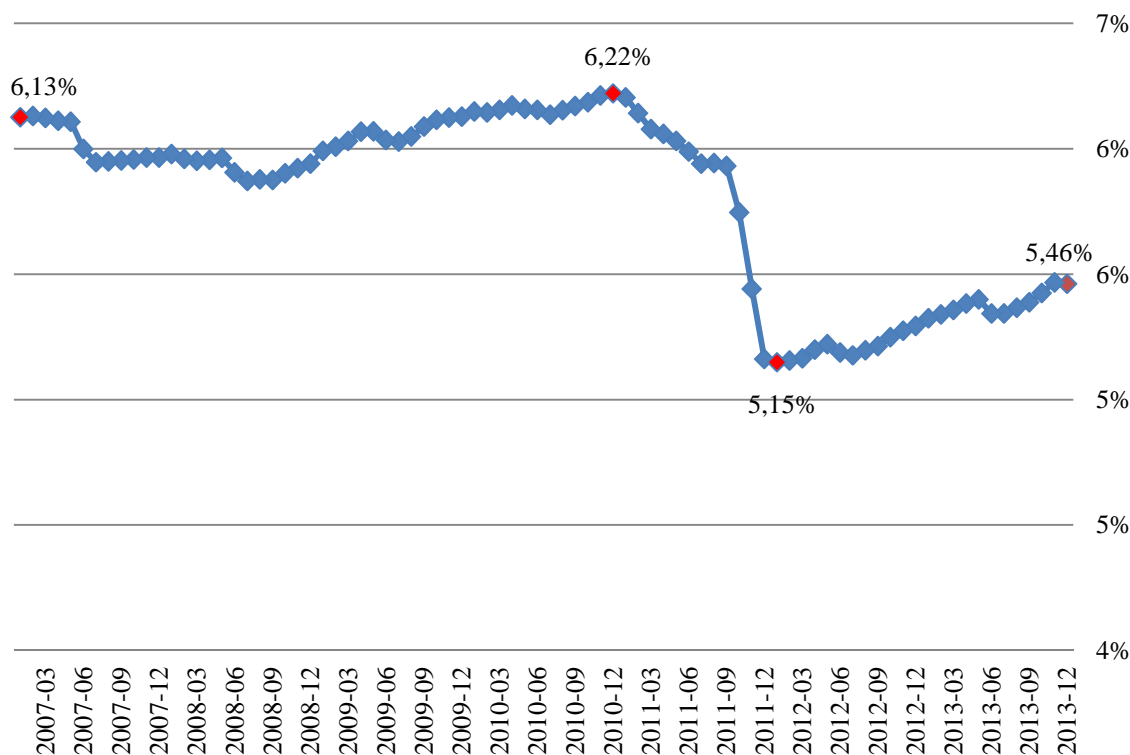

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Grafiek 2 hieronder toont eerst een schuchtere daling van het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand tot het derde kwartaal van 2008, waarna een omgekeerde tendens merkbaar is. Deze laatste ontwikkeling zou kunnen wijzen op een stijging van de situaties van problematische schuldenlast inzake krediet als gevolg van de crisis. De andere gebruikte statistieken om de evolutie van de problematische schuldenlast m.b.t. krediet schulden in kaart te brengen, vertonen sinds eind 2008 eveneens een sombere trend. Een vergelijkbare conclusie bleek al uit de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand (zie tabel 2 supra).

De aanzienlijke daling van eind 2010 tot eind 2011 is te verklaren door de stijging van het aantal in de Centrale geregistreerde kredietnemers wegens de verplichting om "kleine kredietopeningen" te registreren. In de loop van 2013 is het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand van gestegen van 5,29% naar 5,46%.

Grafiek 2 - Percentage van de kredietnemers met een betalingsachterstand

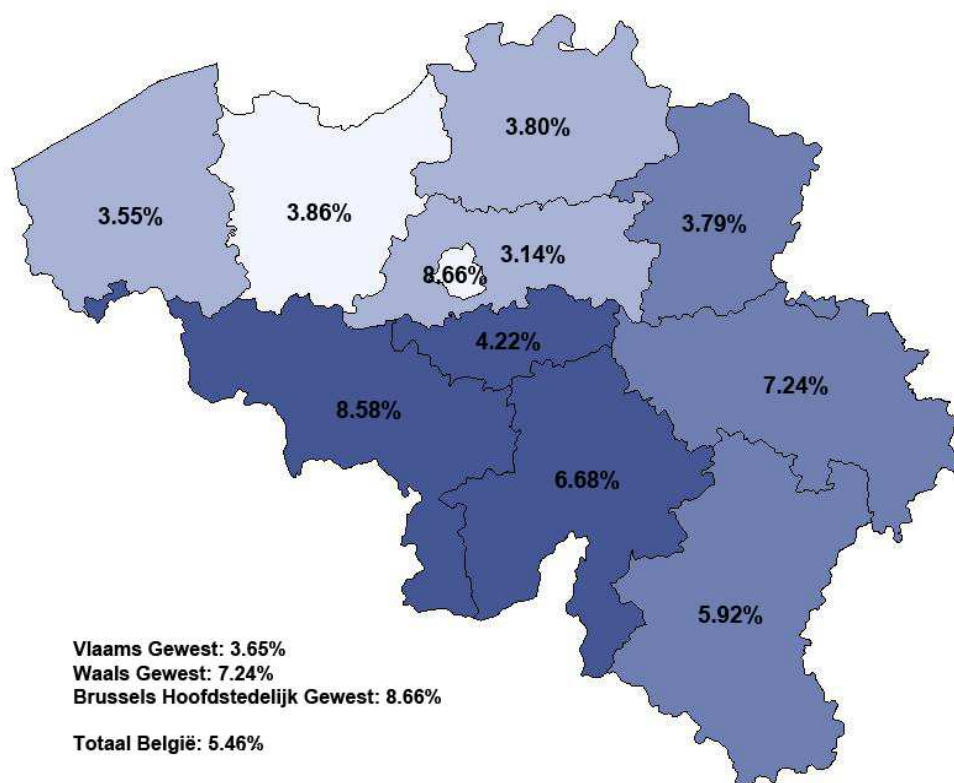

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Welke verschillen zijn er binnen en tussen de gewesten op het vlak van problematische schuldenlast? Uit de onderstaande kaart 1 blijkt dat het percentage kredietnemers dat voor minstens één wanbetaling geregistreerd is, in Vlaanderen (3,65%) merkkelijk lager is dan in Wallonië (7,24%) en Brussel (8,66%)⁴. We zien ook significante verschillen tussen de Belgische provincies. De Henegouwers hebben duidelijk het meest te kampen met wanbetalingen inzake krediet.

⁴ Gegevens CKP van eind december 2011

Kaart 1: Percentage kredietnemers met een betalingsachterstand eind 2013

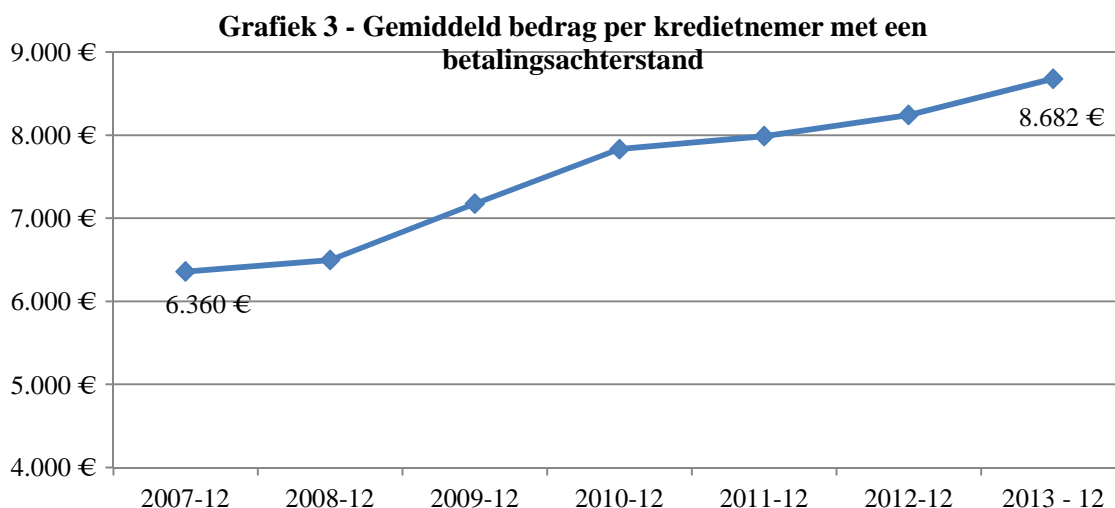

Bron: Kaart en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Grafiek A5 in bijlage toont de evolutie van het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand in ieder gewest van het land. De opwaartse tendens sinds 2012 is veel groter voor Brussel. In Vlaanderen daarentegen is het percentage in de negatieve Centrale geregistreerde kredietnemers sinds begin 2012 vrijwel niet gestegen.

2.3. Nog steeds meer wanbetalingen maar ook meer problemen om deze aan te pakken!

Het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand wordt verkregen door het totale bedrag van de onmiddellijk opeisbare sommen (zoals meegedeeld door de kredietgevers) te delen door het aantal kredietnemers met minstens één wanbetaling. Eind 2013 noteerde de CKP een totaal achterstallig bedrag van iets meer dan 2,96 miljard dollar, terwijl 341 000 kredietnemers met een betalingsachterstand kampten. Het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand bedroeg dus 8.682 euro. De afgelopen jaren is het achterstallige bedrag sterk gestegen, tot een zeer hoog niveau in vergelijking met vóór de crisis. Tussen 2007 en eind 2013 steeg het gemiddelde achterstallige bedrag van 6.360 euro tot 8.682 euro, dit is een toename met 36,51%. Deze zeer snelle evolutie van het achterstallige bedrag suggereert dat wanbetalingen deel uitmaken van situaties die, over het algemeen, steeds moeilijker onder controle te krijgen zijn door de kredietnemers.

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Merk op dat veel kredietnemers met een betalingsachterstand nog andere lopende schulden hebben. Uit de gegevens van de CKP blijkt dat, eind 2013, van de kredietnemers die slechts één geregistreerde kredietovereenkomst met een betalingsachterstand hebben, 43,3% eveneens geregistreerd is voor andere kredietovereenkomsten zonder betalingsachterstand. De vervaldatum van deze andere schulden moeten nageleefd worden indien de kredietnemer niet als een kredietnemer met een betalingsachterstand beschouwd wil worden voor deze andere kredieten. Het gemiddelde achterstallige bedrag is dus het gemiddelde van de onmiddellijk opeisbare schulden die, vaak, slechts een deel van de totale schuldenlast van de kredietnemers met een betalingsachterstand vormen.

De hoogte van het achterstallig bedrag en de evolutie dat het de afgelopen jaren gekend heeft, hangen af van het soort kredietovereenkomst in kwestie. Eind 2013 bedroeg de onmiddellijk opeisbare schuldenlast voor personen met een betalingsachterstand inzake hypothecair krediet gemiddeld 25.904 euro. Tabel 6 laat zien dat sinds 2007 het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand met 81,91% is gestegen voor het hypothecair krediet. Deze evolutie verliep veel trager als we kijken naar het consumentenkrediet. Deze cijfers suggereren dat de omvang van de financiële problemen relatief sneller gestegen is voor kredietnemers met een betalingsachterstand inzake hypothecair krediet. Hoewel het hypothecair krediet relatief minder wanbetalingen genereert, zijn de wanbetalingen met betrekking tot dit soort krediet veel omvangrijker dan voor het consumentenkrediet. Dit heeft uiteraard te maken met de omvang van de geleende bedragen.

**Tabel 6 - Gemiddeld achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand
(evoluties per soort overeenkomst 2007 - 2013)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Eind 2013	Evolutie 2007-2013
Alle soorten overeenkomsten (evolutie in %)	6.360 €	6.498 € 2,17%	7.176 € 10,43%	7.834 € 9,17%	7.989 € 1,98%	8.245 € 3,20%	8.682 € 5,31%	36,51%
Lening op afbetaling (evolutie in %)	5.843 €	5.988 € 2,48%	6.399 € 6,87%	6.665 € 4,16%	6.791 € 1,88%	6.963 € 2,54%	7.048 € 1,21%	20,62%
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	1.447 €	1.429 € -1,21%	1.455 € 1,82%	1.501 € 3,10%	1.515 € 0,93%	1.493 € -1,45%	1.455 € -2,52%	0,56%
Kredietopening (evolutie in %)	2.134 €	2.169 € 1,68%	2.267 € 4,51%	2.390 € 5,42%	2.486 € 4,02%	2.500 € 0,54%	2.399 € -4,03%	12,43%
Hypothecaire lening (evolutie in %)	14.850 €	15.116 € 1,79%	17.889 € 18,34%	21.232 € 18,69%	21.858 € 2,95%	23.362 € 6,88%	27.014 € 15,63%	81,91%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

We hebben al laten zien dat sommige delen van het land relatief gesproken een groter aantal kredietnemers in gebreke van betaling vertonen. Hoe zit het nu met het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand? De onderstaande tabel laat zien dat de wanbetalingen, hoewel ze in Vlaanderen minder vaak voorkomen, in dit deel van het land veel omvangrijker zijn dan in de rest van het land. Het Vlaamse gemiddelde achterstallige bedrag bedroeg eind 2013 10.000 euro tegenover 8.007 euro in het Waalse Gewest en 8.729 euro in Brussel-Hoofdstad.

**Tabel 7- Gemiddelde achterstallige betaling per kredietnemer met een betalingsachterstand
(Gewestelijke evoluties 2007-2012)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007-2013
Totaal België	6.360 €	6.498 € 2,17%	7.176 € 10,43%	7.834 € 9,17%	7.989 € 1,98%	8.245 € 3,20%	8.682 € 5,31%	36,51%
Brussel-Hoofdstedelijk Gewest	5.866 €	6.365 € 8,51%	7.376 € 15,88%	8.074 € 9,46%	8.197 € 1,52%	8.105 € -1,11%	8.729 € 7,69%	48,81%
Vlaams Gewest	7.143 €	7.442 € 4,19%	8.304 € 11,58%	9.017 € 8,59%	9.204 € 2,07%	9.592 € 4,21%	10.000 € 4,26%	40,00%
Waals Gewest	5.961 €	5.897 € -1,08%	6.387 € 8,32%	6.999 € 9,57%	7.194 € 2,79%	7.495 € 4,18%	8.007 € 6,83%	34,32%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

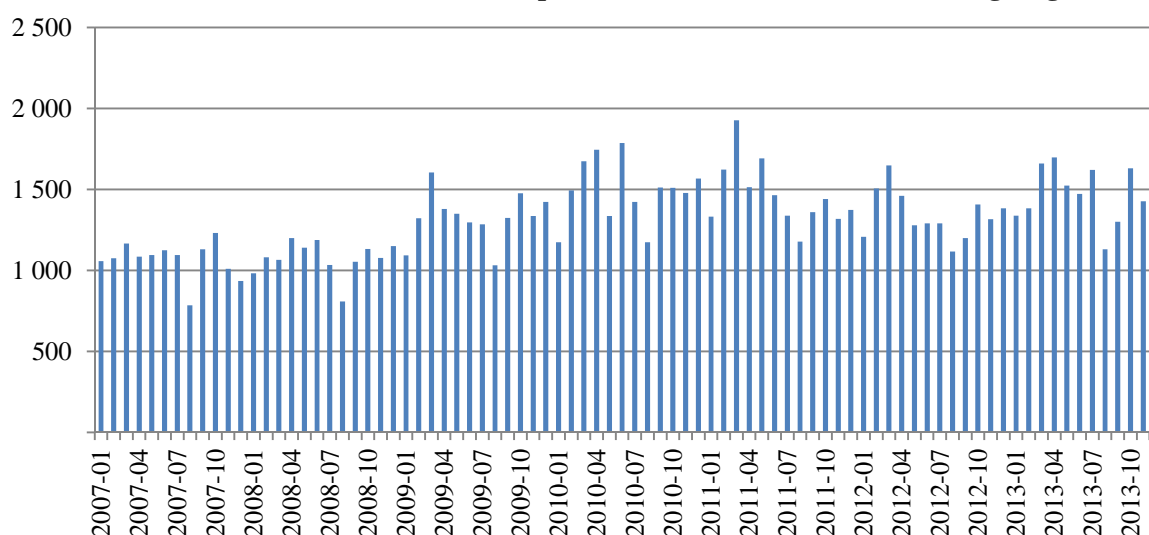
2.4. Gegevens betreffende de collectieve schuldenregeling

Particulieren die zich in een situatie van overmatige schuldenlast bevinden kunnen een aanvraag voor een collectieve schuldenregeling indienen. Wanneer de door de wet vastgelegde voorwaarden vervuld zijn, kan de aanvraag toelaatbaar geacht worden door de rechter van de arbeidsrechtbank en zal ze geregistreerd worden in de CKP. Eenmaal begonnen wil de procedure van collectieve schuldenregeling de persoon met overmatige schuldenlast in de mate van het mogelijke in staat stellen zijn schulden te betalen met behoud van een waardig bestaan. Aangezien sommige gegevens over de procedure van collectieve schuldenregeling opgenomen zijn in de CKP, vinden wij er een aanvullende indicator om de overmatige schuldenlast te beoordelen. Eind juni 2013 bevonden 107 103 Belgen zich in een procedure van collectieve schuldenregeling, dit is net iets meer dan 1% van de Belgische volwassen bevolking.

De evolutie van het aantal nieuwe adviezen voor toelaatbaarheid (zie grafiek 5 hieronder) geeft een indicatie van het aantal nieuwe personen met overmatige schuldenlast. Deze variabele kan beïnvloed worden door de economische conjunctuur. Een toename van het aantal toegelaten procedures weerspiegelt een toename van het aantal aanvragen. Anderzijds kan een grotere aantrekkingskracht tot deze procedure gezien worden als een teken van de groeiende financiële problemen van de huishoudens.

Grafiek 4 en tabel 8 hieronder tonen dat in 2009, en meer nog in 2010 en 2011, het maandelijks gemiddelde van de in de Centrale geregistreerde nieuwe berichten van collectieve schuldenregeling gestegen is. In 2012 werden maandelijks gemiddeld 1.341 nieuwe procedures toelaatbaar verklaard door de rechters van de arbeidshoven en -rechtbanken, dat is 8,3% minder dan in 2011. Deze neerwaartse trend stond voldoende in contrast met wat we sinds de crisis zien om tot een mogelijke verbetering van de situatie op het vlak van overmatige schuldenlast te besluiten. Helaas registreerden wij in 2013 gemiddeld 1.472 nieuwe procedures, dit is meer dan in 2010 en 2011

Grafiek 4 - Aantal nieuwe procedures voor collective schuldenregeling

Tabel 8 - Maandelijks gemiddelde van het aantal nieuwe procedures

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1065	1075	1326	1489	1463	1341	1473

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

3. Conclusies en perspectief

We hebben eerst getoond dat de markt van het consumentenkrediet zich lijkt te herstellen. Met uitzondering van de verkopen op afbetaling die, structureel, steeds minder worden toegekend, zijn de toekenningen van consumentenkrediet in 2013 goed geëvolueerd. In 2013 werden in totaal 1,13 miljoen nieuwe overeenkomsten toegekend tegenover 1.09 miljoen een jaar eerder, dit is een stijging van 4,2%. Deze gunstige ontwikkelingen kunnen zeker in verband gebracht worden met de verbetering van de economische conjunctuur en, in het bijzonder, met een lichtjes positieve groei en een herstel van het vertrouwen bij de consument. De hypotheekmarkt daarentegen is er lichtjes op achteruit gegaan. De toekenningen van hypothecair krediet liggen evenwel dicht in de buurt van wat wij de afgelopen jaren hebben gezien.

Er lijkt evenwel een echte kloof te bestaan tussen het economisch herstel dat in 2013 lijkt te beginnen en de statistieken van de CKP die nog steeds een stijging van de overmatige schuldenlast laten zien. Zowel de analyse van de wanbetalingen (aantal kredietnemers met een betalingsachterstand, aantal niet-geregulariseerde contracten, gemiddeld achterstallig bedrag...) als die van de evolutie van het aantal nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling doen ons besluiten dat situaties van problematische schuldenlast en van overmatige schuldenlast in 2013 steeds vaker bleven voorkomen. Het lijkt erop dat het "economisch herstel" duidelijk voorafgaat aan het "sociaal herstel". We merken trouwens op dat voor 2013 de werkloosheid nog steeds stijgt. Bovendien moeten de situaties van problematische schuldenlast en de nieuwe procedures inzake collectieve schuldenregeling die vorig jaar hun intrede deden, zeker in verband gebracht worden met de eerdere financiële moeilijkheden in 2013.

Het jaar 2013 wordt dus gekenmerkt door een herstel van de toekenningen van consumentenkrediet en door een stijging van de overmatige schuldenlast. Deze dubbele vaststelling mag niet tot verkeerde conclusies leiden. Er is geen rechtstreeks verband tussen de stijging van de toekenningen van consumentenkredieten in 2013 en de stijging van de wanbetalingen. Zo is bijna 64% van de in 2013 geregistreerde wanbetalingen voor leningen op afbetaling meer dan een jaar na de afsluiting van het contract ontstaan. Weinig wanbetalingen van 2013 hebben dus te maken met overeenkomsten die datzelfde jaar ondertekend zijn.

De verslechterde economische conjunctuur die wij sinds 2008 zien, verklaart ongetwijfeld de financiële moeilijkheden van de huishoudens en de toename van het fenomeen van de overmatige schuldenlast. De economische vooruitzichten voor 2014 zijn helaas gematigd. Het economisch herstel zal naar verwachting doorzetten en de groei van het BBP zal waarschijnlijk 1,1% (prognose NBB) bedragen. De werkgelegenheid zal echter niet voldoende stijgen om tot een daling van de werkloosheid te leiden. De werkloosheid zal naar verwachting eind 2014 8,9% bedragen (prognose IRES). Aangezien er voor 2014 geen sociaal herstel verwacht wordt, lijkt het ons onwaarschijnlijk dat wij tijdens de volgende maanden een reële vermindering van de problematische schuldenlast en de overmatige schuldenlast zullen zien.

Bijlagen

Tabel A1 - Evolutie van het aantal in de CKP geregistreerde kredietnemers met een betalingsachterstand - Waals Gewest

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007 - 2013
Alle soorten overeenkomsten (evolutie in %)	128.412	129.895	135.175	137.713	140.733	144.627	147.998	15,25%
		2,20%	5,10%	2,80%	3,30%	3,50%	2,33%	
Lening op afbetaling (evolutie in %)	65.426	67.179	70.991	73.312	74.306	74.772	75.299	15,09%
		3,70%	7,00%	3,50%	1,60%	0,40%	0,70%	
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	22.874	22.604	22.841	23.087	23.411	22.928	22.316	-2,44%
		-1,90%	1,60%	2,00%	0,50%	-2,50%	-2,67%	
Kredietopening (evolutie in %)	67.186	67.632	70.584	72.539	74.970	80.921	85.211	26,83%
		2,30%	5,70%	4,80%	5,80%	10,30%	5,30%	
Hypothecaire lening (evolutie in %)	17.350	17.288	18.001	18.105	18.948	19.617	20.475	18,01%
		0,70%	4,50%	1,80%	3,20%	3,70%	4,37%	

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Tabel A2 - Evolutie van het aantal in de CKP geregistreerde kredietnemers met een betalingsachterstand - Vlaams Gewest

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007 - 2013
Alle soorten overeenkomsten (evolutie in %)	107.421	110.258	116.284	119.619	124.066	127.732	130.848	21,81%
		2,20%	5,10%	2,80%	3,30%	3,50%	2,44%	
Lening op afbetaling (evolutie in %)	62.671	65.108	69.985	72.231	73.563	73.835	74.241	18,46%
		3,70%	7,00%	3,50%	1,60%	0,40%	0,55%	
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	11.164	10.785	10.936	11.391	11.374	10.985	10.504	-5,91%
		-1,90%	1,60%	2,00%	0,50%	-2,50%	-4,38%	
Kredietopening (evolutie in %)	48.746	50.184	53.428	56.528	60.549	66.887	71.457	46,59%
		2,30%	5,70%	4,80%	5,80%	10,30%	6,83%	
Hypothecaire lening (evolutie in %)	15.584	15.864	16.492	16.722	16.965	17.670	18.359	17,81%
		0,70%	4,50%	1,80%	3,20%	3,70%	3,90%	

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Tabel A3 - Evolutie van het aantal in de CKP geregistreerde kredietnemers met een betalingsachterstand - Brussels Hoofdstedelijk Gewest

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Evolutie 2007 - 2013
Alle soorten overeenkomsten (evolutie in %)	33.646	34.917	37.918	40.070	42.071	43.969	46.231	37,40%
Lening op afbetaling (evolutie in %)	17.370	18.415	20.414	21.441	21.675	21.710	21.900	26,08%
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	5.655	5.530	5.843	5.931	5.866	5.727	5.479	-3,11%
Kredietopening (evolutie in %)	18.014	18.850	20.470	22.217	24.220	27.102	29.665	64,68%
Hypothecaire lening (evolutie in %)	2.456	2.514	2.774	3.045	3.147	3.165	3.496	42,35%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

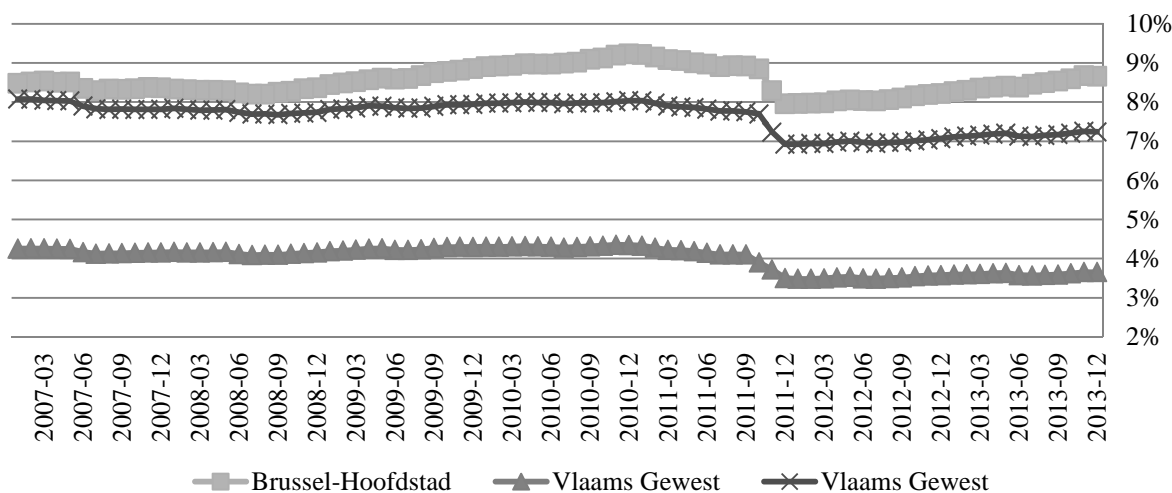
Tabel A4 – Ruimtelijke verschillen op het vlak van problematische schuldenlast

(percentage van de kredietnemers bevolking met een betalingsachterstand ; eind 2013 ; totaal aantal overeenkomsten)

Provincie Antwerpen	3,80%	Provincie Waals-Brabant	4,22%
Provincie Vlaams-Brabant	3,14%	Provincie Henegouwen	8,58%
Provincie Limburg	3,79%	Provincie Luik	7,24%
Provincie Oost-Vlaanderen	3,86%	Provincie Luxemburg	5,92%
Provincie West-Vlaanderen	3,55%	Provincie Namen	6,68%
Vlaams Gewest	3,65%	Vlaams Gewest	7,24%
Brussel-Hoofdstad	8,66%	Totaal België	5,46%

Bron : berekeningen OKS op basis van de CKP (NBB)

Grafiek A5 - Gewestelijke evoluties van het percentage in gebreke blijvende kredietnemers

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)